

ע"פ 6833/16 - מדינת ישראל נגד א ח

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6833/16

ע"פ 6917/16 - ג'

לפני:

כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופט ד' מינץ

המערערת:

מדינת ישראל

נ ג ד

המשיבה:

א ח

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע,
מיום 3.7.2016, בת"פ 43653-08-14, שניתן על ידי
כב' השופטת ט' חיימוביץ

תאריך הישיבה:

כ"ח בסיון התשע"ז (22.6.2017)

בשם המערערת:

עו"ד קרן רוט

בשם המשיבה:

עו"ד חגית לרנאו; עו"ד מיכל שוורץ

בשם שירות המבחן:

גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט א' שהם:

1. לפנינו ערעורה של המדינה (להלן: המערערת) על קולת העונש שנגזר על המשיבה, בבית המשפט המחוזי בבאר שבע, במסגרת ת"פ 43653-08-14 (כב' השופט ט' חיימוביץ). נציין, כי מלכתחילה הוגש ערעור על חומרת העונש מטעמה של המשיבה, אך לאחר שמיעת הערותינו הסירה המשיבה את ערעורה, כך שעלינו לדון בערעורה של המדינה בלבד.

2. המשיבה הורשעה, על יסוד הודאתה בכתב אישום מתוקן, בעבירות אלה: חבלה בכוונה מחמירה, לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); תקיפה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 382(ב)(2) לחוק העונשין. בעקבות הרשעתה בדין, נגזרו על המשיבה ביום 3.7.2016, העונשים כדלקמן: 5 שנות מאסר לריצוי בפועל, שמנינם מיום מעצרה - 25.8.2014; 12 חודשי מאסר על תנאי שלא תעבור, בתוך 3 שנים מיום שחרורה מהמאסר, אחת העבירות בהן הורשעה בתיק זה או כל עבירת אלימות; כמו כן, חויבה המשיבה בתשלום פיצויים למתלוננת בשיעור של 50,000 ש"ח.

כאמור, המדינה אינה משלימה עם העונש שנגזר על המשיבה, ומכאן הערעור שלפנינו.

עובדות כתב האישום שהוגש נגד המשיבה

3. המשיבה היא אמה של ר.צ., קטינה ילידת 2000 (להלן: המתלוננת). במועדים הרלבנטיים לכתב האישום, התגוררו המשיבה, המתלוננת, ובני משפחה נוספים בדירה בבאר שבע. נטען בכתב האישום, כי בתקופה שבין תחילת חודש פברואר 2014 ועד ליום מעצרה של המשיבה, בתאריך 25.8.2014, נהגה המשיבה לתקוף את המתלוננת, קטינה חסרת ישע, בכך שבמספר מקרים צבטה אותה בפטמות שדיה, וגרמה לה לכאב. בנוסף, נהגה המשיבה לבעוט, במספר מקרים, במתלוננת "ולגרם לה לכאבים". במועד בלתי ידוע בתחילת חודש יולי 2014, בדירה, גזרה המשיבה את שערה של המתלוננת ללא הסכמתה, ובהזדמנות אחרת הייתה בידה של המתלוננת באמצעות מקל הליכה, ששימש את אביה הנכה של המתלוננת.

4. ביום 22.8.2014, בשעות הבוקר, סברה המשיבה כי המתלוננת השליכה תרופות השייכות לה, ועקב כך התעוררה חמתה והיא "החליטה לשפוך מים רותחים על המתלוננת, ולגרם לה לחבלות חמורות". מיד בסמוך לאחר מכן, הרתיחה המשיבה מים בקומקום וקראה למתלוננת לחדר השירותים, שם שפכה המשיבה על פניה וגופה של המתלוננת את המים הרותחים, "במטרה לגרום למתלוננת לכוויות". באותו מעמד, אמרה המשיבה למתלוננת כי "כך היא תלמד שלא לזרוק את התרופות שלה", ולמשמע דבריה של המתלוננת כי "זה כואב לה", אמרה המשיבה כי הדבר "מגיע לה". לאחר זאת, הביאה המשיבה את המתלוננת לקופת החולים, ועקב חומרת מצבה של המתלוננת הוחלט לאשפזה בבית החולים "סורוקה". בבית החולים אובחנה המתלוננת כסובלת מכוויות בשתי כפות ידיה, בצווארה, בעורף כתף שמאל, ובפניה. עוד נמצא בבדיקה, כי הפגיעה בכפות הידיים עלולה ליצור הגבלה בעתיד, וכי הצלקות בגופה של המתלוננת "יישארו לתמיד".

5. בפתח גזר דינו, עמד בית משפט קמא על עיקרי הדברים שהופיעו בתסקיר מבחן שהוגש בעניינה של המשיבה. מהתסקיר עולה, כי המשיבה הייתה במועד גזר הדין כבת 42 שנים, היא נשואה ואם לשלוש בנות בגילאים 12-17 שנים. כל הבנות הוצאו מבית המשפחה והן שוהות במסגרות פנימייתיות-טיפוליות. משפחת המוצא של המשיבה כוללת זוג הורים ושבעה ילדים. לדברי המשיבה, היא הייתה בילדותה קורבן לאלימות פיזית, מילולית, נפשית ורגשית מצד הוריה. המשיבה מוכרת לגורמי הרפואה הפסיכיאטריים והיא אושפזה שש פעמים, בין השנים 1995-1997, במוסדות פסיכיאטריים, כאשר שניים מהאשפוזים נעשו בכפייה. ממידע שהגיע מגורמי הרווחה בעיר באר שבע עולה, כי משפחת המשיבה מוכרת, מזה שנים רבות, למחלקת הרווחה בעיר "כמשפחה רב בעייתית, על רקע בעיות בתפקוד ההורי". מסתבר, כי הבת הבכורה הוצאה זה מכבר מהבית והיא "עוברת מאז בין מסגרות". בשיחה עם שירות המבחן, קיבלה המשיבה אחריות על מעשיה, אך הסבירה את הרקע לביצוע העבירה בהתנהגותה המינית "הלא מותאמת" של המתלוננת. שירות המבחן התרשם כי המשיבה עסוקה, בעיקר, בחוויות הקשות שהיו מנת חלקה בילדותה, והיא מתקשה להבין את חומרת פגיעתה במתלוננת, ואת השלכות המעשים עליה. בשל הקשיים בילדותה, נפגעה התפתחותה הרגשית, הנפשית, והתפקודית של המשיבה, והיא חסרת כלים להתמודד עם קשייהן של בנותיה, והיא מגיבה באלימות מתוך חוסר אונים. להתרשמות שירות המבחן, המשיבה מרוכזת בעצמה ואינה פנויה לראות את צרכיו של האחר, ולפיכך הומלץ להטיל עליה עונש מאסר לריצוי בפועל.

6. מתסקיר נפגעת העבירה, שהוגש לעיונו של בית משפט קמא, עולה כי המתלוננת סבלה בילדותה מהתעללות פיסית ורגשית קשה מצד אמה, ובשל קשייה בתפקוד בבית הספר, נשקלה האפשרות להשמתה במסגרת חוץ ביתית, אך המתלוננת וכן אביה הנכה התנגדו לכך. בעקבות שפיכת המים הרותחים על גופה, אושפזה המתלוננת בבית החולים למשך כ-3 חודשים, במהלכם היא לא זכתה כמעט לביקורי משפחה, ורק לאחר שפנתה בעניין זה לצוות הרפואי, הגיעו דודותיה לבקרה. המתלוננת תיארה את הטיפולים הכואבים שקיבלה, כאשר הפגיעה הפיסית בגופה תוארה בתסקיר "כבולטת וחריגה", והדברים אמורים, בעיקר, במראה פניה. לאחר שחרורה של המתלוננת מבית החולים, נעשה מאמץ לשלבה בשלוש מסגרות חוץ ביתיות, אולם היא לא הצליחה להשתלב בהן. מצבה הרפואי התדרדר, והיא השמיעה אמירות אובדניות. התנהגותה של המתלוננת התאפיינה בהתפרצויות אלימות, בגניבה, בקשיי הסתגלות ודחייה חברתית. המתלוננת עדיין סובלת מתסמיני פוסט-טראומה ונטולת תרופות בשל כך, והיא מאובחנת כבעלת קווי אישיות אנטי סוציאלית וגבולית. המתלוננת שבה וחזרה על עמדתה כי היא מעוניינת שאמה תישאר בכלא.

7. במסגרת ראיות ההגנה, הוגשה חוות דעת מאת ד"ר דוד יגיל, פסיכולוג קליני, ממנה עולה כי אין למשיבה דחפים אגרסיביים מעבר לרגיל או הפרעת אישיות אנטי סוציאלית. רמת מסוכנותה גבוהה, כאשר מסוכנות זו ממוקדת באופן ספציפי במתלוננת ולא ביתר הבנות. בשל התנהגותה הבעייתית של המתלוננת, הצטברו אצל המשיבה מתחים ותסכולים שהתפרצו בבת אחת, כאשר שפכה עליה מים רותחים. לגישתו של ד"ר יגיל, האינטראקציה של המשיבה עם המתלוננת היא "הרת אסון", ויש לשקול אם כדאי לקיים בעתיד קשר כלשהו ביניהן, ואם כן – "איך ליצור אותו, ובאיזה פרקי זמן ולאיזה משכי זמן".

8. בהמשך גזר הדין, סקר בית משפט קמא את הערכים החברתיים שנפגעו ממעשיה של המשיבה, ובהם: שלמות הגוף והביטחון האישי במסגרת התא המשפחתית. לדידו של בית משפט קמא, הפגיעה בערכים אלה עומדת ברף חומרה גבוה ביותר. בנוסף, עמד בית משפט קמא על מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות מסוג זה, בציינו כי ניתן למצוא בפסיקה מגוון רחב של עונשים, במנעד שבין 30 חודשי מאסר לריצוי בפועל ועד ל-12 שנות מאסר, הכל לפי נסיבות העניין

הקונקרטי. לאחר זאת, ועל יסוד נסיבותיה החמורות של העבירה, נקבע מתחם עונש הולם הנע בין 5 ל-7 שנות מאסר לריצוי בפועל.

9. בית משפט קמא החליט להציב את עונשה של המשיבה בתחתית מתחם הענישה שנקבע על ידו, לאחר שניתן משקל לעברה הנקי של המשיבה; להודייתה המהירה באשמה, דבר שיתר את שמיעת עדותה של המתלוננת; ולמצבה הנפשי הקשה של המשיבה הנובע, בין היתר, מכך שהיא "גדלה בבית מתעלל". לאחר זאת, נגזרו על המשיבה העונשים שפורטו בפסקה 2 לעיל.

תסקיר מבחן עדכני בעניינה של המשיבה

10. לקראת הדיון בערעור, הוגש לעיונו תסקיר משלים על אודות המשיבה. המשיבה שוהה בכלא "נווה תרצה" והיא לומדת בכיתת יהדות. המשיבה מוגדרת כאסירה טעונת פיקוח רמה ב', רמה המיועדת לאסירות בעלות צרכים מיוחדים, המתקשות להשתלב בחברת אסירות אחרות וליצור עמן קשרים מותאמים. היא נמצאת במעקב אינטנסיבי של גורמי הטיפול, כאשר העובדת הסוציאלית בכלא משוחחת איתה מידי יום, לשם מתן תמיכה רגשית וסיוע בהתמודדות עם קשיים. בנוסף, נמצאת המשיבה במעקב של פסיכיאטר הכלא. המשיבה משתפת פעולה כנדרש עם כל התוכניות הטיפוליות, בהן היא משולבת, דבר המאפשר לה הסתגלות לתנאי הכלא. המשיבה לוקחת אחריות על מעשיה, אך היא חסרת כלים להבין את חומרת המעשים, והיא אינה מגלה אמפתיה כלפי בתה – המתלוננת. היא משליכה את האחריות לאירוע על בתה, ומתארת אותה כמופקקת מבחינה מינית. בחודש נובמבר 2016, קבעה ועדת האלימות במשפחה בכלא כי נשקפת מהמשיבה רמת מסוכנות גבוהה, ולפיכך לא הומלץ על יציאתה לחופשה. נמסר בתסקיר, כי בחודש ספטמבר 2017 אמורה להתכנס ועדת השחרורים, כדי לדון בנושא חופשותיה של המשיבה, כמו גם באפשרות לשחרור מוקדם. עובדת הרשות לשיקום האסיר פגשה את המשיבה ולדבריה היא זקוקה, אם תזכה לשחרור מוקדם, להמשך טיפול במסגרת הוסטל סגור של הרשות לשיקום האסיר, למשך מספר חודשים עד שנתיים. המדובר במסגרת טיפולית שיקומית המתאימה לצרכיה של המשיבה, ולאחר תקופה מסוימת של טיפול בהוסטל, ובהתאם למצבה של המשיבה, תיבדק האפשרות לגבש עבורה תוכנית תעסוקה, תוך שילובה באופן הדרגתי בקהילה. עוד נמסר, כי אנשי הרשות פועלים לקדם בעניינה של המשיבה "סל שיקום", המהווה מסגרת שיקומית לאנשים הסובלים מנכות נפשית או פיזית. כמו כן, נעשה מאמץ מול המל"ל להעלות את דרגת נכותה של המשיבה ל-40% (במקום 37% כיום), על מנת שהיא תזכה לסיוע מוגבר בזמן שהותה בהוסטל. במידה שיועלו אחוזי הנכות, תזכה המשיבה לקבל חונכת אישית, ותהיה זכאית לעבוד במפעל מוגן, ולמסגרת מגורים. לסיכום, נמסר בתסקיר כי המשיבה זקוקה לסיוע אינטנסיבי, על מנת לרכוש כלים להמשך חיים תקינים, ובנסיבות אלה הומלץ לאפשר לה למצות את אפשרויות השיקום במסגרת ועדת השחרורים.

הערעור על קולת העונש

11. המערערת, אשר יוצגה על ידי עו"ד קרן רוט, שמה את הדגש על מידת האכזריות והרשעות הבלתי נתפסת מצידה של המשיבה, המוצאות את ביטויין בשפיכת מים רותחים על בתה הקטינה, שמאז מעשה קשה וטראומטי זה השתנו חייה לבלתי הכר. עוד נטען, כי גם כיום המשיבה אינה מבינה את חומרת הפגיעה בבתה ומקבלת אחריות חלקית בלבד על המעשה. לגישת המערערת, העונש שהושת על המשיבה אינו נותן ביטוי מספיק למידת החומרה הגלומה במעשה הקיצוני והאכזרי שעשתה, מעשה המהווה הסלמה חמורה של מעשי אלימות קודמים שבוצעו על ידה במתלוננת. בנסיבות אלה, גורסת המערערת כי יש ליתן עדיפות לשיקולי ההלימה והגמול, כאשר החמרת העונש תיתן "עוד מספר

שנים של תחושת מוגנות לקטינה". המערערת הוסיפה וטענה, כי במקרים של השחתת פנים או גרימת כוויות וצלקות חריגות על גוף הקורבן, הוטלו עונשים הנעים בין 6 ל-11 שנות מאסר, ומאחר שמדובר בענייננו באחד המקרים החמורים, יש להחמיר בעונשה של המערערת באופן משמעותי.

12. המשיבה, אשר יוצגה על ידי עו"ד חגית לרנאו מטעם הסניגוריה הציבורית, מבקשת לדחות את הערעור ולאפשר למשיבה להתייצב בפני ועדת השחרורים, כדי לבקש שחרור מוקדם, לצורך השתלבות בתוכנית שהותוותה עבורה על ידי רש"א. בחינת ההיסטוריה המשפחתית והרפואית של המשיבה, מלמדת על ההקשר שבו נעשו הדברים, ועל חוסר יכולתה של המשיבה לתפקד ללא סיוע ועזרה. נטען, כי המעשה הנורא נעשה על ידי המשיבה מתוך מצוקה וחוסר אונים ולא מתוך סדיזם לשמו, דבר המשליך על מידת האשם שיש לייחס לה. עוד נטען, כי החמרה בעונש לא תתרום לצורכי שיקומה של המשיבה, כמו גם שיקומה של המתלוננת עצמה. שיקום המשיבה יגרום, לדידה של עו"ד לרנאו, "להתחלה של איחוי המשפחה ומעורבות משפחתית". לאור האמור, התבקשנו לדחות את הערעור.

דיון והכרעה

13. אכן, המעשה שבגיננו הורשעה המשיבה בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה, הינו חמור וקשה על פי כל אמת מידה. המשיבה שפכה מים רותחים על בתה הקטינה וגרמה לה לכוויות וצלקות קשות בפניה ובחלקי גוף נוספים, שספק אם הן ניתנות לתיקון. אם, העושה מעשה מעין זה בבתה, בשר מבשרה, אינה ראויה, ככלל, לרחמי בית המשפט, והיא צפויה לרצות תקופת מאסר ארוכה מאחורי סורג וברית. כפי שנקבע לא אחת, המסר העונשי, בגין ביצוע עבירות אלימות קשות על ידי הורה, אב או אם, כלפי ילדו, חייב להיות חד ונוקב. על מסר זה לבטא את סלידתה של החברה ממעשים כגון אלה, הנעשים על ידי מי שאמור לדאוג לשלומה, לרווחתה ולשלמות גופו של הילד (ראו, בין היתר, ע"פ 4732/10 מדינת ישראל נ' פלוני (10.10.2011); ע"פ 8759/13 מדינת ישראל נ' רושבי (1.2.2015); ע"פ 7054/14 פלוני נ' מדינת ישראל (17.3.216); ע"פ 729/09 קזאז נ' מדינת ישראל (1.2.2010)).

14. בשל החומרה הרבה הגלומה במעשיה של המשיבה, התלבטנו לא מעט באשר לתוצאה הראויה בערעור זה. מצד אחד, יש מקום לשקול החמרה בעונשה של המשיבה, לנוכח חומרת המעשה ותוצאותיו הקשות, ובשים לב לרמת הענישה הנוהגת בעבירות מסוג זה. מצד שני, לא ניתן להתעלם מרקעה המשפחתי של המשיבה, אשר עברה התעללות פיזית ונפשית בילדותה, כמו גם מעברה הפסיכיאטרי, ממצבה הנפשי, ומקשיי התפקוד וחוסר מסוגלותה ההורית.

בסופו של יום, החלטנו שלא להתערב בעונשה של המשיבה, על מנת ליתן לה הזדמנות להופיע בפני ועדת השחרורים, כשהיא מצוידת בתוכנית מפורטת של הרשות לשיקום האסיר, תוכנית אשר תצא לפועל, ככל שהמשיבה תזכה לשחרור מוקדם. חזקה על ועדת השחרורים כי תשקול את כלל השיקולים הצריכים לעניין, ובין היתר תבחן את השאלה, האם השתלבותה של המשיבה בהליכים טיפוליים שונים בין כותלי הכלא, הביאה להפחתה ניכרת ברמת מסוכנותה. אין צריך לומר, כי אם שיקומה של המשיבה יוכתר בהצלחה, הרי שלא רק היא תצא נשכרת מכך, אלא גם משפחתה הקרובה והחברה בכללותה.

15. על יסוד האמור, הננו דוחים את ערעורה של המדינה וגזר דינו של בית משפט קמא יעמוד בעינו.

ניתן היום, ד' בתמוז התשע"ז (28.6.2017).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט
